

Exphil som kulturpolitikk

ESSAY: Hva kan exphil brukes til? Gjennom exphil kan filosofien formidle refleksjon over den rasjonalitet studenter skal bruke som kommende vitenskapsfolk, men også som samfunnsborgere.

Av Arild Pedersen, professor emeritus, filosofi, Universitetet i Oslo

Salongen har spurt Einar Duenger Bøhn, professor i filosofi og leder av Nasjonalt fagråd for exphil, filosofi og idéhistorie, «om noen refleksjoner rundt fremtidens exphil og status slik det er utformet i dag.» Noe han har svart på under tittelen «[Exphil, vårt exphil.](#)» (14. juli, 2018). Jeg har ingen innvendinger mot det han sier. Både «Glaukon» og jeg mener at «alt er høyst sant og riktig.» Men nå er jeg blitt så gammel og det er blitt så mye kveld, etter at jeg har arbeidet med exphil i mer enn 40 år, bl.a. som leder av denne institusjonen ved UiO, at jeg må få ta til vingene og leke Minervas ugle. Eller spurv, for å være litt falskt beskjeden. Det er uansett ikke mange traner ute og danser på dette feltet. Bortsett fra Duenger Bøhn. For å være litt falskt underdanig.

Det jeg skal si her er å forstå som supplerende til Duenger Bøhns innlegg, og ut fra et annet perspektiv enn hans. Hans perspektiv er exphils betydning for studenter og universitet. Jeg, i tråd med [Hegel](#) og (spurve)ugler, skal se på exphils betydning mer helhetlig, nemlig for filosofien og for samfunnet.

Det exphil vi har i dag har fortsatt, men i varierende grad, sitt opphav i det exphil [Arne Næss](#) konstruerte etter krigen. Den gang fikk vi et tredelt exphil, som omfattet et helt førstesemester, bestående av filosofihistorie, næssiansk empirisk semantikk («En del elementære logiske emner» (ELE) og/eller vitenskapsfilosofi, og psykologi. Formålet med dette opplegget var tresidig: Det skulle være individuelt dannende (man er ikke dannet som akademiker uten å kjenne sin (tenknings) historie, noe som reiste krav om, og førte til et mer idehistorisk alternativ til den næssianske filosofihistorien); det skulle være vitenskapsforberedende (som den sist utviklede vitenskap ble psykologi brukt som eksempel); og det skulle være kulturpolitisk forberedende (ELE skulle gi opplæring i hvordan gjennomføre offentlige debatter på en rasjonell og saklig måte).

Den gang hadde vi et eliteuniversitet. En liten prosent av årskullene fikk universitetsutdanning. Disse skulle bygge og dominere landet, både når det gjaldt teknologi, industri og ikke minst demokrati, altså i et land hvor rasjonalitet hersket, i motsetning til den irrasjonale verden som ble nedkjempet i 1945. Og ganske riktig, jeg skulle tro at mange i denne eliten hadde tilegnet seg en næssiansk samvittighet da de deltok i debatter på 50- og 60-tallet, selv om de brøt med saklighetskravene. Kanskje særlig da.

Dette exphil ble undervist av de få fast ansatte ved de to filosofiske institutt i landet (Oslo og

Bergen, etterhvert andre steder) ved store forelesninger. Ingen byrde for dem å holde exphil-forelesning en dobbeltime i uken. Resten av tiden kunne de arbeide med sitt fag. Som var? Jo, filosofi, selvfølgelig. Men for de fleste innebar det filosofi som filologi. Man studerte en gammel filosof, og fortolket ham, for så å undervise om ham. Tilsvarende sosialantropologer som studerte og fortolket magi. Slik sett var filosofifaget selv ingen egen vitenskap, men den humanistiske og filologiske vitenskapen om filosofi. Spørsmålet om filosofifaget selv kunne produsere viten, og dermed være vitenskap, altså produsere sanne begrunnede påstander, ble i praksis besvart negativt eller oversett. Slik sosialantropologer studerte magi uten å påstå at magi virket. Filosofifaget kunne i høyden skryte av å ha oppdaget en serie med spørsmål, hvor noen av disse etter hvert ble overtatt av vitenskaper. Ja, og så skryte av at spørsmålene var oppdaget av, og ble forsøkt besvart med den samme rasjonalitet som vitenskapen deretter hadde brukt til å oppnå sine imponerende resultater.

Riktignok ble det også brukt tekstbøker som mer systematisk tok opp spørsmålene fra de tre metafysiske hovedområdene i filosofi: erkjennelsesteori, ontologi og etikk, for å gi en oversikt over de forskjellige svar. Men det var tydelig at det var umulig å avgjøre, eller angi en måte å avgjøre, hvilket av de forskjellige svar som var sanne, for eksempel ved hjelp av empiriske data, slik som i vitenskapen. Filosofihistorien var selv et vitnemål om at det en filosof på et stadium mente var det sanne svar, i neste omgang ble avvist av en etterfølgende filosof.

To sider av samme sak

Jo, det hendte at ansatte på de filosofiske instituttene braket sammen i saklige rasjonelle debatter om sannheten i filosofiske påstander, i overensstemmelse med (de næssianske) saklighetskrav, og uttrykte tro på at deres egne svar måtte være sanne, for eksempel slik Egil A. Wyller og Arne Næss forsvarte henholdsvis [Platon](#) og [Aristoteles](#).² Men ingen kunne overbevise den ene eller andre. Og egentlig var Næss selv skeptiker, og avviste alle svar. Før han ble økosof.

Dette gjorde at filosofi som akademisk fag lot seg isolere som ett av flere humanistiske og filologiske fag, interessant for spesielt interesserte filologer. Det hadde primært historisk interesse. Det var vitenskapenes mor, men disse barna hadde flyttet hjemmefra. Samtidig hadde faget altså også en unikt bred kontaktflate gjennom exphil, ikke bare med alle studenter på universitetet, ja, og med mange forskere på alle fakultetene, men også utad på «agora» (media), der eliten debatterte, med mye bevissthet om de rasjonalitetskrav for debatter de hadde lært om på exphil. Vi kan med en viss rett si at filosofifaget utover 60-tallet i økende grad ble «(cartesiansk) dualistisk»: På én gang avsondret som filologi og utadvendt som exphil, det siste hjulpet av Arne Næss' opptredener i media, særlig etter å ha besteget forskjellige fjelltopper.

Denne dualismen ble forsterket av at eliteuniversitetet ble oversvømt av de store etterkrigskullene og ble til et masseuniversitet, som også krevde store ressurser for å gjennomføre exphil-undervisning. Det gjorde at mange timelærere, mange av dem enda ikke ferdige magistere (som det den gang het) ble engasjert, slik at de fast ansatte akademiske filosofene kunne fortsette med

sitt, og slippe arbeidsbyrden og kontakten med alle disse masse menneskene. Vanskelig nok i 1968-69, da den store «vekkelsen» invaderte de filosofiske instituttene.

Timelærerne gjorde en betydelig innsats for å befeste exphil som institusjon i Norge. De stilte opp og gjorde exphil-undervisning mulig ikke bare ved universitetet, men også rundt omkring i distriktene i regi av folkeuniversiteter, noe som ytterligere utvidet kontaktflaten. (Jeg var en av dem!)

Til sammenligning ble exphil nedlagt i Danmark på denne tid (1971), takket være at de faste akademiske filosofene så på exphil som en populariserende del av deres egne private filosofiinteresser, og ikke som et allment bidrag til utviklingen av et rasjonelt universitet og samfunn. Der unngikk man «dualismen», men ble «solipsister».

I Norge økte derimot «dualismen» etter 68. Mange hjelpelærere som underviste exphil ble marxister, noe som ifølge dem selv ikke var filosofi, men en vitenskapelig teori og praksis med direkte relevans for samfunnet. For så vidt som exphil, men på en annen måte. Rimeligvis tok de fast ansatte filosofene sterkt avstand fra slik anti-filosofi, noe som smittet over på deres holdning til exphil.

Dette ble ytterligere forsterket, og nå snakker jeg om Oslo, ved at først Dagfinn Føllesdal og deretter Dag Prawitz ble ansatt, den siste i stedet for den mer utadvendte Hans Skjervheim. De to førstnevnte var riktignok både menneskelig og faglig førsteklasses, men at de bidro til utbredelse av rasjonalitet i samfunnet, slik Næss hadde gjort, er det vanskelig å argumentere for. Prawitz var formallogiker. Og Føllesdal var spesialist på [Edmund Husserl](#) og [Gottlob Frege](#), ingen av disse førkrigsfilosofene med særlig relevans for verden utenfor academia, (hvis vi ser bort fra Freges antisemittisme.)

Føllesdal deltok tvert imot i et angrep på næssiansk empirisk semantikk: Næss' pro-aut-contralære var ganske riktig plaget av faglig-formale feil, og ble derfor erstattet av mer formalt korrekt beslutningsteori.³ Men dette overså at Næss var pragmatist: Han laget en debatt-lære som, selv om den var ufullkommen, fungerte i en praktisk, sosial verden, hvor flere mennesker kommuniserer med hverandre. Beslutningsteori, på sin side, er motsatt en type rasjonalitet som foregår inne i «hodet» eller inne i rasjonaliteten til én beslutningstaker, og aller best i hodet på formallogikere. Nok et eksempel på filosofisk «solipsisme», noe for så vidt allerede den dualistiske Descartes hadde grunnlagt moderne filosofi på.⁴

Å bygge et elfenbeinstårn

I Oslo ble etterhvert exphil-hjelpelærerne fast ansatt, og til slutt integrert i det filosofiske instituttet. Man skulle jo tro at det ville oppheve «schizofrenien» mellom exphil og fagfilosofi. Men snarere forsterket det den. Det ble tvert imot laget en avtale om at de to gruppene skulle holde seg unna hverandre, særlig i instituttstyret. Fagfilosofene fryktet nemlig at de skulle komme i mindretall til

faglig inkompetente kolleger, og i verste fall bli tvunget til å undervise til exphil.

Denne avtalen fungerte inntil muligheter for nyttilsetninger oppsto. Da oppdaget fagfilosofene at exphil kunne brukes som et argument for tilførsel av vitenskapelig ansatte som egentlig skulle være fagfilosofer. Samtidig ble exphil-lærerne profesjonalisert og integrert i universitetets opprykksystem. De som fra nå av ble ansatt, også med plikt til å undervise til exphil, var derfor folk som allerede fulgte et strømlinjeformet akademisk karriereløp, med doktorgrad gjerne fra et amerikansk universitet, og med ambisjoner om å stige i det fagfilosofiske hierarkiet. For mange av disse var exphil en nødvendig plage. Flere var utenlandske og uten norskkunnskaper, og kunne derfor ikke undervise på exphil. 2-årskravet for å lære seg norsk ble bare delvis fulgt opp, for i mellomtiden, som ble stadig lengre, kunne de undervise på engelsk på filosofi-faget.

LES OGSÅ: [Fagfilosofisk selvrefleksjon](#)

Og hva slags norskkunnskaper må en egentlig ha for å undervise til exphil? Er det nok å kunne si: «God dag, hvordan har du det i dag?» Nei, norskkunnskaper til en som underviser til exphil må være langt større og annerledes enn de en fysiker eller en spesialisert fagfilosof har bruk for. En exphil-underviser skal henvende seg til nye studenter, som ikke har et avansert fagspråk, men et ungdommelig hverdagspråk. Og dessuten, så lenge exphil skal bidra til utviklingen av samfunnets rasjonalitet stilles det krav om ikke bare et norsk ordforråd og kunnskap om norsk i grammatikk, men også kunnskap om hele den norske kulturen. De færreste av disse «innvandrerne» var interessert i slik integrering.

Blant annet for å gjøre exphil-plagen mindre for nyansatte fagfilosofer ble det så i Oslo laget et nytt exphil-pensum. Dette består av utdrag fra noen av de klassiske filosofenes tekster, samt innføringsartikler om disse. I tillegg er det en samling med moderne fagfilosofiske artikler om etikk. Dette klarer utvilsomt å gi studentene en forsmak på hvor vanskelig akademiske artikler kan være skrevet.

Men her er det viktig å få frem hva som *ikke* finnes i dette pensum: Idehistorisk sammenheng er fraværende. Det er ingen innføring i rasjonell debatteori. Ingen vitenskapsfilosofi, som nå er flyttet over i exfac, og der redusert til spesialisert fagmetodikk. Kort sagt: Dette exphil-opplegget har sagt farvel til den siden av det gamle næssianske opplegget som skulle bidra til utbredelse av demokratisk rasjonalitet i samfunnet. I stedet er det blitt et forstudium til det «solipsistiske» filosofifaget. Og i den grad det kobles til samfunnsdebatter er det som forsøksvis premissleverandør til den nymoralistiske vendingen i Norge, der etikkomiteer antas å kunne gi ekspertkommentarer som overprøver politikk.

Paradoksalt: Mens det gamle eliteuniversitetet, gjennom exphil, henvendte seg til samfunnet, i strid med forventninger om å være et elfenbenstårn, så søker det nye masseuniversitet og de nye fagfilosofene tydeligvis desperat å bygge nettopp et slikt.

Filosofisk forskning

Dette nye elfenbenstårnet er bygget ved hjelp av et nytt bygningsmateriale som kalles «telleanter». Jeg har i og for seg ingenting i mot et slikt materiale. Det er klart at det er en sammenheng mellom produksjon av vitenskapelige artikler og utført forskning. Men det er åpenbart et problem at dette brukes som et generelt kriterium. Og særlig i filosofi som vanskelig kan sies å drive med vanlig forskning. Noen av de mest betydningsfulle filosofer i filosofihistorien, ville falt igjennom ut fra et slikt kriterium. Riktignok, som allerede nevnt, er det mange filosofer som produserer ekte filologiske forskningsartikler, særlig antikkfilosofer.

Men samtidig har innstrømningen av nye filosofer, særlig av analytisk type, og måten man kan skaffe seg ekstrabevilgninger fra Forskningsrådet, for eksempel ved å bli utnevnt til Senter for fremragende forskning, økt tendensen blant fagfilosofer til å late som om filosofer driver med metafysisk forskning på linje med andre ekte vitenskaper. Kroneksemplet på dette er den «analytiske erkebiskopen» av Oxford, Timothy Williamson, som i fullt alvor ser på metafysikk som en vitenskap der han selv har gjort store fremskritt, og dessuten mener enda større fremskritt kan gjøres hvis filosofene bare tar seg sammen og «do better.»

Dette er en merkelig forestilling: Håpet om at vi på avsluttende vis skal kunne tette igjen de store metafysiske spørsmål, ved hjelp av ferdige teorier som alle aksepterer. Eller slutte å tenke på dem og holde munn om dem, eller oppløse dem, slik Wittgenstein tenkte seg. Lobotomi er kanskje mest effektivt.⁵

Det er selvfølgelig flere meninger om hvorvidt filosofi er en vitenskap, men det i seg selv, for å være litt filosofisk sleip, er et argument for min påstand om at filosofi ikke er en vitenskap. Det er for eksempel ingen delte meninger om at fysikk eller historie er vitenskaper. For i motsetning til i ekte vitenskap har det aldri skjedd at det har dannet seg globalt hegemoniske paradigmer i filosofi. Bare svært lokale slike, for eksempel i Jena eller Oxford. Det er ikke rart, for filosofi mangler en uavhengig dommer i form av empiriske data, som man har i vitenskap. Jo, filologi har heller ikke slike harde data som i naturvitenskap, men tekst-data har likevel en helt annen soliditet og intersubjektivitet enn «filosofiske intuisjoner» eller «transcendentale deduksjoner» eller «holisme».

Rasjonell refleksjon

Det filosofi faktisk kan skryte av å ha er rasjonalitet som det reflekteres over. Den utfolder seg gjennom forsøksvis logisk gyldige resonnementer, som logikk studerer på abstrakt vis. Men filosofiens egne resonnementer henger fortsatt i løse luften, selv etter 2700 år. De dypeste begrunnelsene i erkjennelsesteori, etikk og ontologi, er ikke, eller blir ikke anerkjent som logisk gyldige. Alle forsøk på å gi dem forskjellige typer absolutt sikker basis blir avvist av andre filosofer. Skolastikken avvises av Descartes, som avvises av [Hume](#), som avvises av [Kant](#), som avvises av Hegel, osv. Det er umulig å finne en test som kan avgjøre om [Spinozas](#) monisme eller [Leibniz](#)

pluralisme er riktig.

Riktignok finnes det filosofiske festtaler, for eksempel om at filosofi kan tilby om ikke metafysikk, så i alle fall kritisk tenkning og refleksjon over spesielt vitenskapenes grunnlag, og dermed fortsatt spille en viktig rolle for disse. På mitt gamle institutt er det etablert et «begrepslaboratorium» eller ConceptLab, som det heter på finere engelsk, hvor vitenskapspersoner, men også andre, kan komme og få reparert sine begreper⁶. Vel, min forutsigelse er at denne butikken vil forbli uten kunder. Vitenskap var riktignok en gang underordnet filosofien og villig til å la seg styre av den. Men den tid er for lengst over. Karl Popper har for lengst formulert en tilstrekkelig praktisk vitenskapsfilosofi, mens vitenskapene foretrekker å reparere sine egne begreper på egen hånd, ved at andre vitenskapsfolk fungerer som kritiske fagfeller. Og deres dyktighet i dette henseendet henger ikke sammen med teoretiske filosofers virksomhet, men med hele samfunnets kritiske praktiske rasjonalitet, for eksempel politikeres oppslutning om vaksinasjonsprogrammer. Rasjonelle vitenskaper og et rasjonelt demokrati underbygger hverandre.

En ting filosofi riktignok kan bruke denne rasjonaliteten til, i tillegg til å sende den over til vitenskap, og istedenfor å tro at metafysikk er vitenskap, er å la den konstruere livsfilosofiske verdensanskuelser. Disse vurderes ut fra andre kriterier enn vitenskapens, og er åpne om sin ufullstendighet og sine tvilsomme begrunnelser, for eksempel [Martin Heideggers](#) fundamentalontologi. Ekte kvasivitenskap med andre ord, slik all metafysikk er det, men med en livspraktisk funksjon. Slik livsfilosofi vil ligne på religioner og konkurrere på like fot med dem, ettersom de selv er trosbasert.

Eller så kan denne typen metafysikk, hvis den er vakkert formulert, vel så mye sammenlignes med diktning ([Kierkegaard](#) og [Nietzsche](#)). Som kjent ser og forstår kunst og diktning verden gjennom et subjektivt temperament. Dikterisk metafysikk, på sin side, ser verden gjennom subjektiv rasjonalitet. Jeg synes for eksempel at Spinozas metafysikk gir et fascinerende verdensbilde, som utfordrer teologiske forestillinger om en transcendent gud. Og denne forsøksvise, men bare delvis vellykket deduktivt formulerte metafysikken er samtidig estetisk konstruert som et vakkert drama i fem akter. Wittgensteins metafysikk i *Tractatus Logico Philosophicus* fikk gjennomslag ikke minst fordi den var så vakkert litterært formulert.

Slik subjektiv rasjonell metafysikk er altså ikke vitenskapelig objektiv, og hva kan den da brukes til? Vel, såkalt objektivt rasjonell metafysikk, om den skulle være fullstendig begrunnet, har heller ingen praktiske konsekvenser. Eller fryktelige konsekvenser, slik som Platon og hans overgang fra idelære til diktatur. Mens subjektiv rasjonell metafysikk i det minste er en utforskning av egen subjektivitet.

LES OGSÅ: [Usanne analyser og ålreite begreper](#)

Strengt tatt er vitenskapenes resonnementer selvfølgelig heller ikke fullstendig logisk gyldige,

ettersom det er umulig å gi en endelig bekræftelse på en vitenskapelig hypotese. Men i motsetning til i filosofi, kan man falsifisere vitenskapelige hypoteser. Og man kan midlertidig akseptere dem ut fra deres virkninger i praksis: Elektromagnetismen aksepteres fordi den gir oss et strømnett. Leibniz' monader gir oss ingenting. Om vi tror på Leibniz eller Spinoza har ingen praktiske konsekvenser. Williamsons teori om sandhauger har heller ingen praktiske konsekvenser. Han har funnet at det finnes ett bestemt øyeblikk en sandhaug slutter å være en haug, men også at det er umulig å finne dette øyeblikket. Vi andre bruker spader, ikke teoretisk rasjonalitet på sandhauger. Vi bruker dem til å strø glatte fortau.⁷

Exphil som kulturpolitikk

Men også utenfor filosofi og vitenskap spiller rasjonalitet en viktig rolle, og da tenker jeg ikke bare mellom to personer, hvor rasjonalitet kan etablere herredømmefri dialog, men innen et liberalt demokrati, der en debatt med en kritisk ikke-apriorisk rasjonalitet også får moralske implikasjoner. Bli dine påstander teoretisk falsifisert ved å konfronteres med empiri, bør du oppgi dem. Akkurat som du må gjøre noe med ditt ideologiske system hvis det er inkonsistent. Selv om det ikke kan gjøres fullstendig konsistent.

Vel, dette underbygger mitt noe provokative hovedpoeng: Exphil er, eller burde være det mest verdifulle for dagens samfunn akademisk filosofi har å tilby, langt mer verdifullt enn den mislykkede metafysikken fagfilosofene mener exphil distraherer dem fra å bedrive. Gjennom exphil formidles, eller burde formidles refleksjonen over den rasjonalitet studenter skal bruke som kommende vitenskapsfolk, men også som samfunnsborgere.

LES OGSÅ: [Prolegomena til en ny kulturpolitikk](#)

Faktisk fører dette også over til det vi pragmatister mener at filosofien i dag bør omskoleres til, nemlig til kulturpolitikk. Der blir rasjonalitet flyttet ut av academia og metafysikk og til den omgivende kultur, slik pragmatisten Richard Rorty anbefalte. Derfor tittelen på denne teksten, som er lånt fra ham. Altså hvor det forsøkes å gjøre den politiske debatt saklig og rasjonell. Egentlig er dette ikke så fjernt fra hva den store metafysiker Hegel går inn for, men selvfølgelig på en helt annen dogmatisk måte.⁸

Et godt eksempel, til etterfølgelse, på filosofisk rasjonell kulturpolitikk her i Norge er den institusjonen to filosofer ved Universitetet i Bergen har startet: Logikksjekk.no, som ifølge dem selv

«har som formål å bidra til god og etterrettelig argumentasjon i det offentlig ordskifte.

Vi logikksjekker det offentlige ordskiftet ved å avdekke svak og villedende argumentasjon.

Vi skriver tilgjengelige innføringstekster om god argumentasjon, logikk og retorikk.»⁹

Et annet eksempel er såkalt filosofisk praksis som beskrives slik av Norsk selskap for filosofisk praksis:

«Filosofisk praksis er en gryende profesjon der universitetsutdannede filosofer har spesialisert seg på å samtale med ikke-filosofier, det vil si med folk flest. I Norge tilbyr om lag førti filosofiske praktikere: Veiledning i form av én til én-samtaler – som et alternativ til psykolog og coach.

Ledelse av filosofiske gruppesamtaler – særlig relevant for arbeidsliv og organisasjonsliv.

Innledninger eller foredrag med etterfølgende dialog»¹⁰

Et tredje eksempel er filosofer som jobber i media som anmeldere, kommentatorer og journalister: Lars Fr. H. Svendsen (Civita), som også har koblet filosofi og for ikke-akademikere kjente fenomen som ensomhet, ondskap, kjedsomhet, moter etc. Videre Lars Gauden-Kolbeinstveit (i Civita) og Pål Mykkeltveit (i Minerva) og meg selv (Minerva og Dag og Tid). (Forresten har vi akkurat nå en justisminister, Tor Mikkjel Wara, som har en mastergrad i filosofi.)

Jeg vet at flere av dagens analytiske metafysikere, i tillegg til å unngå å undervise til exphil, har forakt for slike som oss som ser på filosofiens hovedoppgave å formidle reflektert rasjonalitet inn i dialog og politikk. Herman Cappelen er en akademisk filosof som har angrepet dagens filosofiske miljøer for å være for mangfoldige: De er som dyrehager som inneholder forskjellige dyrearter. Han, derimot, vil omgjøre dem til (engelsktalende) ekspertergrupper som arbeider med samme metafysiske problem, omtrent som i Manhattan-prosjektet.¹¹ Jeg har svart ham skriftlig, men han har senere nektet å møte meg i offentlig debatt.¹²

Selv er jeg pessimist. Som nevnt er exphil ved UiO ganske ødelagt, både når det gjelder omfang og innhold. Det står nok bedre til ved noen av de andre skikkelige universitetene. Men etter hvert som det er konstruert institusjoner som vil være universiteter bare i navnet, og knapt nok det, slik som OsloMet, bortfaller exphil, for gi plass til «et fremoverlent, moderne og innovativt universitet» hvor exphil er erstattet av et frivillig tech.phil.¹³

So it goes, som Kurt Vonnegut sa om et annet slaktehus.

NOTER

- ¹ Arne Næss. 1982 (1947). *En del elementære logiske emner*. 11. Utg. Oslo: Universitetsforlaget .
- ² Povl Johs. Jensen, Arne Næss, Egil A. Wyller. 1962. *Platon –Aristoteles. Den tidløse dialog*. Oslo: Johan Grundt Tanum Forlag.
- ³ Det handlet om at næssiensk pro aut contra ikke lot antitesen delta i vektleggingen av argumentene for og mot tesen.
- ⁴ Dagfinn Føllesdal, Lars Walløe og Jon Elster. 1996 (1977). *Argumentasjonsteori, språk og vitenskapsfilosofi*. 6. Utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- ⁵ Timothy Williamson. 2007. *The Philosophy of Philosophy*, Oxford: Blackwell.
- ⁶ <https://www.hf.uio.no/ifikk/forskning/prosjekter/conceptlab/>
- ⁷ Timothy Williamson, Ibid.
- ⁸ Richard Rorty. 2007. *Philosophy as Cultural Politics*. Cambridge University Press.
- ⁹ <https://www.logikksjekk.no/om-oss/>. NB de to som driver institusjonen, Pål Antonsen og Ole Hjortland, er begge samtidig utmerkede akademiske filosofer. Det de driver med er en direkte oppfølger av næssiensk kulturpolitikk. Eller popperiansk kritisk rasjonalisme. Eller altså pragmatisme i Deweys og Rortys ånd.
- ¹⁰ <https://www.nsf.no>
- ¹¹ <https://morgenbladet.no/portal/2016/02/omstrukturer-akademia> , en forkortet utgave av en artikkel i *Norsk filosofisk tidsskrift (Nr. 3-4, 2015)*.
- ¹² <https://morgenbladet.no/ideer/2016/02/omstrukturer-filosofene-0>
- ¹³ <https://khrono.no/uio-exphil-exphil/oslomet-med-frivillig-techphil-heller-enn-obligatorisk-exphil/211191>